

Wszawica leczenie i profilaktyka

Wszawica jest obecnością na ciele człowieka lub na jego odzieży wszy ludzkich, ich larw lub jaj. Jest to choroba wywoływana przez stawonogi. Wszy są to kosmopolityczne pasożyty zewnętrzne ściśle związane z człowiekiem, występujące we wszystkich strefach klimatycznych. Częstość ich występowania oraz rozmieszczenie różnią się w poszczególnych krajach i zależą bardziej od higieny osobistej poszczególnych osób oraz stanu sanitarnego ich otoczenia niż od warunków klimatycznych. Nie zidentyfikowano środowiska będącego rezerwuarem wszy głowowej, ani jej innych żywicieli poza człowiekiem. W polskich warunkach najczęściej zdarzają się przypadki wszawicy głowowej.

Objawy

Stały objaw wszawicy głowowej to dokuczliwy świąd owłosionej skóry głowy, spowodowany ukłuciem przez wesz, wprowadzeniem przez nią toksyny oraz pojawieniem się grudek obrzękowych i bąbli pokrzywkowych. Widoczne są także przeczasy i otarcia naskórka spowodowane odruchowym drapaniem. Z miejsc po ukłuciu sączy się surowiczy płyn, który skleja włosy, co może doprowadzić do powstania kołtuna. W nieodpowiednich warunkach higienicznych może dojść do wtórnych zakażeń bakteryjnych i powstania zliszajcowaceń. W przypadkach bardziej zaawansowanych obserwuje się odczynowe powiększenie węzłów chłonnych karkowych, a na skórze karku i szyi – zmiany wypryskowe oraz charakterystyczny rumień skóry karku.

Sposoby zarażenia się

Samica wszy głowowej składa codziennie 7-10 jaj w otoczkach. Osobniki dorosłe przeżywają 9-30 dni. Obie formy pasożyta mogą przeżyć bez dostępu do krwi do 2 tygodni. Wszawica głowowa występuje często u ludzi niezachowujących higieny, mieszkających w złych warunkach socjalnych. Wesz głowowa przenosi się bezpośrednio z włosów na włosy lub za pośrednictwem przedmiotów używanych do pielęgnacji włosów, ozdób na włosy oraz nakryć głowy. Pasożyt atakuje najczęściej dzieci w 3.-10. r.ż.

Okres zaraźliwości trwa tak długo, jak długo żyją wszy na zarażonej osobie oraz dopóki nie zostaną zabite gnidy we włosach.

Rozpoznanie

Jeżeli we włosach, na skórze zostaną zauważone dorosłe osobniki, gnidy lub jaja, należy zastosować leczenie, mające na celu pozbycie się pasożyta.

Objawem sugerującym rozpoznanie wszawicy są tzw. plamy błękitne oraz grudki obrzękowe w miejscach ukąszeń przez wszy.

Objawy towarzyszące wszawicy głowowej:

świąd owłosionej skóry głowy i okolicy karku,
grudki obrzękowe i bąble pokrzywkowe,
przeczosy i otarcia naskórka,
sączenie się surowiczego płynu sklejjącego włosy,
wtórne zakażenia bakteryjne i powstanie zliszajcowaceń,
zmiany wypryskowe na skórze karku i szyi,
rumień skóry karku,
odczynowe powiększenie węzłów chłonnych karkowych.

Wszy a przenoszenie innych chorób

Wesz głowowa nie przenosi innych chorób.

Powikłania

Przeprowadzone badania dotyczące objętości wypijanej przez wszy krwi i związanej z tym utraty żelaza donoszą, że w przypadku dzieci z patologicznych środowisk, u których stosowana jest dieta niepokrywająca związanego z wiekiem zapotrzebowania na żelazo, masywna infestacja wszami może być istotnym czynnikiem prowadzącym do niedoboru tego pierwiastka w organizmie.

Nie należy zapominać, że wszawica może, poprzez wywoływanie świądu, prowadzić również do zaburzenia snu i związanych z tym konsekwencji.

Obecność wszy na skórze może prowadzić do podrażnienia skóry i wywołania reakcji alergicznej. Przechosy i otarcia naskórka, spowodowane odruchowym drapaniem, sprzyjają powstawaniu wtórnych nadkażeń bakteryjnych skóry. W masywnej infestacji wszą głowową może dojść do powstania kołtuna.

Sposoby przenoszenia się wszawicy głowowej:

bezpośrednio z włosów na włosy,
za pośrednictwem przedmiotów używanych do pielęgnacji włosów,
za pośrednictwem przedmiotów używanych do ozdabiania włosów,
za pośrednictwem nakryć głowy.

Leczenie i niszczenie pasożyta

Leczeniem niepowikłanej wszawicy może zajmować się lekarz rodzinny. We wszawicy głowowej stosuje się preparaty roślinne, szampony oraz płyny. Można stosować również maść rtęciową szarą lub maść rtęciową żółtą. W przypadku wystąpienia powikłań alergicznych stosuje się doustnie leki przeciwhistaminowe.

Zaleca się skrócenie włosów, a w bardziej nasilonych przypadkach wszawicy nawet ogolenie głowy. Zalecane jest równoczesne leczenie wszystkich osób mających ścisły kontakt z osobą zainfekowaną i używających tych samych przedmiotów oraz nakryć głowy. Pacjent powinien zgłosić się na badanie kontrolne 5-6 dni po zakończeniu leczenia.

Zaleca się jednoczesne leczenie osób z bliskiego otoczenia.

Z brwi, rzęs i brzegów powiek wszy usuwa się mechanicznie pęsetą (najlepiej pod mikroskopem okulistycznym), a następnie stosuje się na te miejsca białą wazelinę 3-5 razy dziennie przez 8-10 dni.

Pacjent po rozpoczęciu leczenia nie musi być izolowany od otoczenia. Jedyne w przypadku dzieci zaleca się pozostawienie ich w domu przez około 3 dni. Zalecenie to stosuje się również w stosunku do żołnierzy służby zasadniczej, którzy powinni na ten czas zostać umieszczeni w izolatkach.

Do usunięcia wszy i gniid z przedmiotów wystarcza umycie ich w gorącej wodzie z mydłem lub umieszczenie w szczelnym pojemniku na 2-3 tygodnie.

Profilaktyka

A najlepszym sposobem zapobiegania wszawicy jest unikanie kontaktu z osobami zainfestowanymi lub podejrzanymi o zainszenie oraz ich odzieżą i przedmiotami osobistymi. Przestrzeganie higieny osobistej nie odgrywa istotnej roli w ochronie przed infestacją. Należy systematycznie kontrolować czystość głowy i włosów, przede wszystkim u dzieci uczęszczających do szkół, przedszkoli i żłobków oraz przebywających w zakładach dziecięcych, internatach, na koloniach i obozach letnich oraz zimowych.

Dr Mariusz Górski